

Ο ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΣ Κ. ΔΡΑΚΑΤΟΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΛΑΪΟΥ

Η δόξα του Βυζαντίου στηρίχθηκε πάνω σε ισχυρή οικονομία...

Παρουσίαση

► «Η Οικονομική Ιστορία του Βυζαντίου από τον έβδομο έως τον δέκατο πέμπτο αιώνα», της Αγγελικής Λαΐου

Στην Ολομέλεια της Ακαδημίας Αθηνών παρουσίασε ο ακαδημαϊκός κ. Κωνσταντίνος Δρακάτος το τρίτο βιβλίο με τίτλο «The Economic History of Byzantium - From the Seventh through the Fifteenth Century» (Η Οικονομική Ιστορία του Βυζαντίου - Από τον Εβδομο έως τον Δέκατο Πέμπτο Αιώνα).

Κατά τον κ. Δρακάτο «στη συγγραφή του έργου μετέλασαν 36 ερευνητές, το ένα τρίτο των οποίων ήταν ελληνικής καταγωγής. Τα γενικά ευρήματα του σχεδιασμού και του συντονισμού της συγγραφής του βιβλίου (Editor-in-Chief) είχε η ακαδημαϊκός και καθηγήτρια της Βυζαντινής Ιστορίας του Πανεπιστημίου του Harvard, κ. Αγγελική Λαΐου, βοηθούμενη από Επισημογραφική Επιτροπή, η οποία περιλάμβανε τον κ. Χοράλαμπο Μπούρα, την κ. Cecile Morrisson, τον κ. Νικόλαο Οικονομίδου και τον κ. Κωνσταντίνο Πισοκλή. Πρόκειται για σπουδαίο έργο κ. Λαΐου, εκτός της ευθύνης αυτής, υπήρξε και συγγραφέας οκτώ επί μέρους κεφαλαίων, στα οποία περιλαμβάνονται και εκείνα της Εισαγωγής και του τελευταίου (Εκτου) Μέρους, που αφορούν στη φύση της έρευνας και τα γενικά χαρακτηριστικά της βυζαντινής οικονομίας.

Η παρουσιαζόμενη αγγλική έκδοση του βιβλίου εντάσσεται στη σειρά Dumbarton Oaks Studies No 39, η δε ελληνική έκδοση που θα ακολουθήσει έχει αναληφθεί από το Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τραπέζης.

Η όλη εργασία χρηματοδοτήθηκε από την Τράπεζα της Ελλάδος και την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών. Πρόκειται για ένα σύγγραμμα 1.205 σελίδων, που περιλαμβάνει πρόλογο, εισαγωγή, την κύρια ύλη

και κατάλογο συντομογραφιών, θεματικό ευρετήριο, γενικό ευρετήριο και κατάλογο των χρησιμοποιηθεισών εικονογραφησών. Επιπλέον, υπάρχει εκτεταμένη βιβλιογραφική κάλυψη, η οποία πλαισιώνει την ανάπτυξη της ύλης, αλλά και παρατίθεται στο τέλος κάθε κεφαλαίου.

Το Βυζάντιο, μολονότι καλύπτει ένα μεγάλο μέρος της παγκόσμιας ιστορίας, που βρίθκει από γεγονότα μεγάλης σημασίας, δεν συγκέντρωνε, μέχρι πρότινος, το ενδιαφέρον των ιστορικών, στον βαθμό που επέβαλλε η σημαντικότητα τους. Ηδη, όμως, η τάση αυτή αντιστρέφεται. Τελευταίως μόλις, άρχισαν να καταβάλλονται ποικίλες και έντονες κρηνηντικές προσπάθειες στον χώρο αυτό.

Ένα ουσιώδες σημάδι της βυζαντινής ιστορίας - όπως κάθε ιστορίας - είναι, φυσικά, το αναφερόμενο στην οικονομία, για την οποία μέχρι τώρα πολύ λίγα έχουν γραφεί διεθνώς. Αν εξαιρεθεί κανείς τις διάφορες μελέτες ειδικών θεμάτων, οι διαθέσιμες συνθετικές εργασίες για την Οικονομική Ιστορία του Βυζαντίου είναι ελάχιστες (δύο μνημονεύονται από την κ. Λαΐου στην Εισαγωγή της).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Στον παρθένο αυτό χώρο η κ. Λαΐου, με το παρουσιαζόμενο έργο της, έρχεται να καλύψει ένα κενό. Στην ουσία επιδιώκει να ρίψει φως στη διαμόρφωση ενός οικονομικού συστήματος, που, σε παγκόσμια κλίμακα, αποτελεί διάδοχο της αρχαιότητας και προπομπή του συστήματος που αναπτύχθηκε, ακολούθως, στη Δυτική Ευρώπη.

Η οικονομική ιστορία του Βυζαντίου εκτείνεται σε περίοδο πενήντα χιλίων ετών, όση, δηλαδή, ήταν και η διάρκεια του βυζαντινού κράτους, του οποίου οι ρίζες ανάγονται στη Ρωμαϊκή Αυ-

τοκρατορία. Προηγήθηκε η πρωτο-βυζαντινή περίοδος δύο αιώνων (4ος έως 6ος), που άρχισε με δύο βαρυσήματα γεγονότα: Την αναγνώριση του Χριστιανισμού ως θρησκείας νόμιμης αλλά και προστατευομένης από τον Αυτοκράτορα, και τη μεταφορά της πρωτεύουσας από τη Ρώμη στην Κωνσταντινούπολη.

Η εξέταση της βυζαντινής ιστορίας αρχίζει από τον 6ο αιώνα, ενώ η εις βάθος μελέτη της από τον 7ο και φθάνει έως τον 15ο αιώνα. Σημειώτεον ότι η αιτιολογία αυτής απαρτίζεται κυρίως στη διαπίστωση ότι έκτοτε διαμορφώθηκαν οι διαρθρώσεις μιας μεσαιωνικής οικονομίας που ήταν όμως ποιοτικής διαφορετική από τις προηγούμενες.

Από πλευράς δομής η κύρια ύλη του έργου κατανέμεται σε έξι μέρη και 51 κεφάλαια, με κριτήρια της συνθήκης που εκπροσώπων γενικώς στη βυζαντινή οικονομία, τα βασικά χαρακτηριστικά και τον τρόπο λειτουργίας της.

Ταυτοχρόνως, γίνεται και διαχρονική εξέταση που δίδει τη δυνατότητα αναλύσεως και ερμηνείας του δυναμικού στοιχείου της οικονομίας. Όμως, η έρευνα εστιάζεται σε ορισμένα μόνο περίοδα, όταν η φύση του αντικείμενου ή ιστορικοί λόγοι το επιβάλλουν. όπως συμβαίνει με την αφήρηση ολόκληρου του Δεύτερου Μέρους στα συμβάντα του 6ου αιώνα, ως προοίμιό της μετέπειτα εξέλιξης της αυτοκρατορίας. Τα λοιπά πέντε μέρη της ύλης αναφέρονται στο φυσικό περιβάλλον, τους διαθέσιμους συντελεστές και τις τεχνικές παραγωγής, στη διάρθρωση, την οργάνωση και ανάπτυξη της παραγωγής, στην ανταλλαγή, το χρήμα και τις αγορές, στους οικονομικούς θεσμούς και το κράτος και στα γενικά χαρακτηριστικά της βυζαντινής οικονομίας.

► Πρόκειται για ένα σύγγραμμα 1.205 σελίδων, που περιλαμβάνει πρόλογο, εισαγωγή, την κύρια ύλη, καθώς και κατάλογο συντομογραφιών, θεματικό ευρετήριο, γενικό ευρετήριο και κατάλογο των χρησιμοποιηθεισών εικονογραφησών

Α. ΛΑΪΟΥ

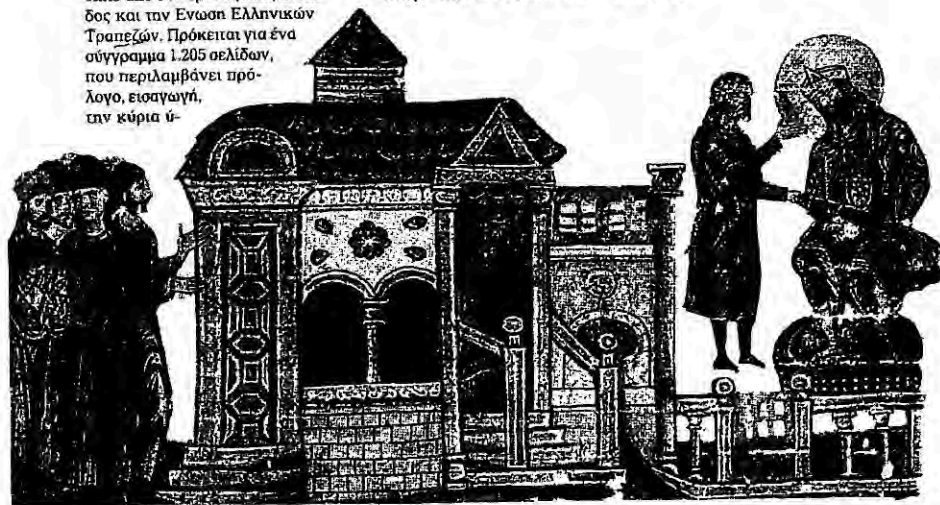
«Τιθάσσευσε ένα τεράστιο υλικό...»

Η κ. Λαΐου, ως υπεύθυνη του έργου, προγραμμάτισε, επέβλεψε και τελικά τιθάσσευσε ένα τεράστιο υλικό, καταλιγώντας σε πολύ ενδιαφέρουσες διαπιστώσεις. Το μορφοποίησε με τέτοιο τρόπο, ώστε να καθίσταται δύνατη η εξέταση, στην ίδια βάση, των επί μέρους φάσεων της βυζαντινής οικονομίας και, επιπλέον, η συγκριτική αξιολόγηση της οικονομίας αυτής και της οικονομίας της Δυτικής Ευρώπης και μάλιστα σε μεταγενέστερες εποχές. Και αυτό επιτεύχθηκε χωρίς ποσοτική ανάλυση, με ελάχιστη χρήση αρχαιολογικού υλικού, αλλά κυρίως με αξιοποίηση των σχετικών πωχών ποιοτικών πληροφοριών, που είναι διαθέσιμες και εμπλουτίσθηκαν τελευταίως με τα ευρήματα των αρχαιολογικών ανασκαφών. Αυτό αποτελεί και απάντηση στους οικονομικούς αναλυτές, οι οποίοι διαστίζουν ή και αποφεύγουν να επιχειρήσουν έρευνα, αν δεν διαθέτουν στατιστικά στοιχεία για έναν αριθμό, στρατηγικής σημασίας, οικονομικών μεταβλητών.

Ιδιαίτερός πρέπει να επισημανθεί η συμπλήρωση της συνθετικής εργασίας με ειδικές μελέτες, οι οποίες, ενώ δεν διασπούν την ενιαία δομή του έργου, αντιθέτως συνιστούν στην έρευνα των οικονομικών συνθηκών και εξελίξεων με τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτυγχάνεται, ταυτοχρόνως και ένα είδος διασταυρώσεως των πληροφοριών.

Πέραν της αναγνωρίσεως της μεγάλης σημασίας του έργου που επέτελεσε η κ. Λαΐου, θεωρώ αναγκαίο να τονίσω και τη συμβολή στη δημιουργία του έργου αυτού όλων των αξίων συνεργατών - ερευνητών, που προσέφεραν τον μόχθο τους για την επίτευξη του. Δεν πρέπει, όμως, να παραλείψω να αναφερθώ και στους χορηγούς της εκδόσεως και ιδίως στον πρώην Διοικητή της Τραπέζης της Ελλάδος κ. Ευθύμιο Χριστοδούλου, ο οποίος, όπως η ίδια η κ. Λαΐου γράφει στον Πρόλογο της, «έδειξε μεγάλο ενδιαφέρον για την ιστορία της βυζαντινής οικονομίας».

Από πλευράς παρεχομένου και διαπιστώσεων της έρευνας, έχοντας διεξέλθει την ιστορική καταγραφή της βυζαντινής οικονομίας, θεωρώ ότι από την καταγραφή αυτή αβιάστως προκύπτει η ακροτελεύτια διαπίστωση της κ. Λαΐου ότι «μέσα στα περιθώρια που ετίθεντο από τις μεσαιωνικές συνθήκες, η βυζαντινή οικονομία υπήρξε πολύ επιτυχής για ένα πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, τόσο από πλευράς αναπτύξεως όσο και από πλευράς σταθερότητας».

► Η οικονομική ιστορία του Βυζαντίου εκτείνεται σε περίοδο πενήντα χιλίων ετών, όση, δηλαδή, ήταν και η διάρκεια του βυζαντινού κράτους, του οποίου οι ρίζες ανάγονται στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία.